

Nr 33.

Ankom till riksdagens kansli den 2 maj 1922 kl. 1 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående beskattning av socker m. m.

(2:a avd.)

Genom proposition den 10 mars 1922, nr 182, vilken hänvisats till bevillningsutskottet i vad den avser förslag till förordning angående beskattning av socker, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen, bland annat, att antaga nämnda förslag, som är av följande lydelse:

Förslag

till

förordning angående beskattning av socker.

Häri genom förordnas som följer:

I KAP.

Allmänna bestämmelser.

1 §.

*Kontroll över
tillverkning
och införelse
av socker.*

1. Socker, som inom riket tillverkas eller dit införes, skall underkastas beskattning i enlighet med bestämmelserna i denna förordning och skall, intill dess sådan beskattning ägt rum, stå under statens kontroll.

Denna kontroll utövas dels av tullverket över till riket infört socker, tills det överföres till sockerfabrik eller allmänt sockernederlag eller eljest utlämnas till varuägaren, dels ock, på sätt i denna förordning eller med stöd av densamma särskilt meddelade föreskrifter bestämmes, vid fabriker, i vilka socker tillverkas eller raffineras, och i allmänna sockernederlag.

2. Överinseendet å kontrollen vid sockerfabriker och allmänna sockernederlag handhaves av kontrollstyrelsen.

Den lokala tillsynen utövas av särskilda kontrolltjänstemän. Närmare bestämmelser angående dessas antagande, befogenheter och åligganden meddelas av Kungl. Maj:t. Angående ersättning till sådan kontrolltjänsteman är särskilt stadgat.

I den mån denna förordning icke annorlunda bestämmer skall kostnaden för kontrollens utövning bestridas av statsverket.

2 §.

*Sockerhaltiga
varor, hänföreliga
till socker.*

Sockerlösningar, sirap och sirapsblandningar, vilka i torrsubstansen hålla mindre än 70 procent direkt polariserat socker, färglösa eller med en askhalt ej överstigande 1.3 procent av torrsubstansens vikt, hänföres till socker.

Till socker räknas ej honung, stärkelsesocker (glykos) och maltsocker (maltos) samt ej heller icke färglösa sockerlösningar, sirap, sirapsblandningar eller melass, i vilka sockerhalten är mindre än 70 procent av torrsubbstansens vikt och askhalten högre än 1.3 procent av torrsubbstansens vikt.

Sockerhalten utrönes genom direkt polarisation, därest icke kontrollstyrelsen på framställning av tillverkaren förordnar, att sockerhalten skall bestämmas genom fullständigare kemisk analys.

3 §.

Med tillverkare förstås i denna förordning den person, vilken såsom ägare, innehavare, verkställande direktör eller disponent eller i annan egenskap har högsta inseedet över sockerfabriks skötsel och för vilken tillståndsbevis för tillverknings utövande utfärdas på sätt i 11 § sägs.

Tillverkare.

4 §.

Tillverkningsår räknas från och med den 1 augusti till och med den 31 juli.

Tillverkningsår.

5 §.

De närmare föreskrifter, som, utöver vad denna förordning innehåller, kunna finnas erforderliga för erhållande av betryggande kontroll över sockerskattens behöriga utgörande, meddelas av kontrollstyrelsen, på vilken ock ankommer att utfärda de föreskrifter i övrigt, som för förordningens tillämpning må erfordras.

Särskilda föreskrifter.

II KAP.

Bestämmelser med avseende å tillverkningen m. m.

6 §.

1. Fabrik, som avser tillverkning eller raffinering av socker, skall vara så byggd och inrättad, att betryggande åtgärder kunna vidtagas till förekommande av sockers olovliga bortförande från fabriken; och åligger det tillverkaren att inom fabriksområde anordna nödig bevakning samt i övrigt genom anbringande av stängsel, lås och dylikt vidtaga erforderliga åtgärder för vinnande av trygghet i nämnda hänseende.

Fabrik och magasin.

2. Magasin för uppläggning och förvaring av obeskattat socker skall vara beläget inom fabriksområdet eller i dess närhet samt, för att

kunna godkännas, vara solitt uppfört och i övrigt så beskaffat, att obehöriga ej kunna bereda sig tillträde därtill utan synbart våld. Dyligt magasin skall vara upplåtet uteslutande till förvaring av obeskattat socker, där ej kontrollstyrelsen på särskild framställning finner sig kunna medgiva undantag härifrån. Skall magasinet stå under kronans lås, vare tillverkare skyldig att vidtaga de särskilda anordningar, som kontrollstyrelsen för sådant ändamål finner nödiga.

7 §.

*Expeditions-
rum m. m.*

1. I varje sockerfabrik skall finnas ett för kontrollpersonalen avsett expeditjonsrum med minst 20 kvadratmeters golvyta.

2. Det åligger tillverkaren att förse expeditjonsrummet med erforderliga möbler samt bekosta dess belysning och uppvärmning.

3. Kontrolltjänsteman äge rätt att använda fabriken's laboratorium för utförandet av behövliga undersökningar.

4. Därest kontrollstyrelsen finner sådant erforderligt, åligger det tillverkaren att låta förse expeditjonsrummet med rikstelefon samt att bestrida avgifterna för densamma ävensom samtalsavgifter för kontrollpersonalens tjänstesamtal.

8 §.

Saftstation.

De i 6 och 7 §§ meddelade föreskrifter avse ej sådan sockerfabrik (*saftstation*), där arbetet inskränker sig därtill, att saften avvinnes betor och i rörledning föres till annan sockerfabrik för vidare bearbetning.

Vid saftstation utövas kontrollen på sätt kontrollstyrelsen föreskriver.

9 §.

*Tillverkarens
skyldighet att
i visst fall be-
reda kontroll-
personal bo-
stad m. m.*

Är fabrik belägen utom stad, köping eller municipalsamhälle, vare tillverkaren pliktig att på anmodan av kontrollstyrelsen åt envar av den vid fabriken anställda kontrollpersonal till visst pris tillhandahålla ett i fabriken's närhet beläget samt med nödiga möbler och sängkläder försett boningsrum ävensom bekosta dess städning och uppvärmning. Oavsett fabriken's belägenhet vare tillverkare skyldig att, på anmodan av kontrollstyrelsen, åt envar av kontrollpersonalen, som sådant önskar, anskaffa lämplig kost mot särskild ersättning.

I denna paragraf omförmäld gottgörelse för boningsrum och kost varder till beloppet fastställd i samband med bestämmandet av arvode till kontrolltjänsteman på sätt särskilt stadgas.

10 §.

1. Innan arbete för tillverkning eller raffinering av socker första gången må i fabrik taga sin början, skall tillverkaren låta i två exemplar upprätta och till kontrollstyrelsen med begäran om godkännande överlämna dels beskrivning å fabriken med tillhörande område, dels ock planritning över fabriksområdet och samtliga fabrikslokalerna med tydligt angivande av det ändamål, vartill varje lokal är avsedd. Ett exemplar av ritning och beskrivning, försett med bevis om kontrollstyrelsens godkännande, där sådant gives, förvaras vid fabriken och det andra hos nämnda styrelse.

*Beskrivning
och planritning
över
fabrik m. m.*

2. Över byggnader, lägenheter och anordningar, som icke blivit upptagna i beskrivningen eller som där upptagits men sedermera ändrats, skall, förrän desamma må användas vid tillverkning eller raffinering av socker, tillverkare låta i två exemplar upprätta beskrivning och ritning, med vilka förfares på sätt nyss sagts.

3. När i anseende till vidtagna förändringar inom fabrik kontrollstyrelsen anser ritningen över densamma icke vidare vara tillfyllestgörande, åligger det tillverkaren att anskaffa ny ritning och beskrivning, ävenledes i två exemplar.

11 §.

1. Då fabrik skall sättas i gång eller vid början av ett tillverkningsår fortfarande vara i verksamhet, åligger det tillverkaren att, minst tio dagar förrän rörelsen må börja, till kontrollstyrelsen ingiva skriftlig anmälan med uppgift om

*Drifts-
anmälan.*

- a) dagen, då han ämnar börja rörelsen,
- b) huruvida arbetet skall fortgå dag och natt eller endast om dagen,
- c) huruvida socker skall förvaras i magasin i fabriksområdets närhet, samt
- d) ombud, som i tillverkarens frånvaro skall företräda honom inför kontrolltjänsteman;

varjämte vid anmälan skall fogas intyg om enligt 12 § verkställd besiktning, utvisande att anordningarna vid fabriken icke strida mot denna förordning eller i avseende å kontrollen eljest meddelade föreskrifter.

2. Finnes ej hinder för rörelsens utövande, meddelar kontrollstyrelsen tillståndsbevis för tillverkaren.

Ej må tillståndsbevis utfärdas för den, som blivit dömd till ansvar för förbrytelse, varom förmäles i 30 § av denna förordning; ej heller för den, som dömts till ansvar enligt 29 §, där ej omständigheterna varit synnerligen mildrande.

12 §.

Besiktning av
fabrik.

Önskar tillverkare få sådan besiktning verkställd, som i 11 § omförmäles, göra därom skriftlig anmälan hos kontrollstyrelsen, som förordnar lämplig person att verkställa besiktningen. Vid denna skall undersökas, huruvida byggnader och anordningar överensstämma med beskrivningen över fabriken och tillhörande ritning samt föregående besiktningsprotokoll.

Med ledning av besiktningen uppsättes protokoll, innehållande uppgift å de förändringar, som vidtagits med fabriken efter näst föregående besiktning, eller, om förändring ej ägt rum, anteckning härom. Av protokollet utskrivs två exemplar, av vilka det ena bilägges den vid fabriken förvarade beskrivningen och det andra insändes till kontrollstyrelsen. Finnas anordningarna icke strida mot gällande föreskrifter, utfärdar besiktningsmannen intyg härom.

Befinnas vid besiktningen anordningarna icke vara i överensstämmelse med gällande föreskrifter, äger besiktningsmannen meddela beslut om vidtagande av nödiga ändringar; och skall tillverkaren lämnas tillfälle att vid ny besiktning styrka, att föreskrivna rättelser vidtagits. Verkställs den senare besiktningen av annan än i tjänstgöring varande kontrolltjänsteman, skall besiktningsmannen av tillverkaren åtnjuta gottgörelse för besiktning i enlighet med vad därom särskilt är stadgat.

13 §.

Slutanmälan.

Vid råsockerfabrik, som ej är förenad med raffinaderi, (*fristående råsockerfabrik*) skall inom en vecka efter det centrifugering av socker upphört, allt socker vara inlagt i magasin under kronans lås; och skall tillverkaren därefter ofördröjligen hos vederbörande kontrolltjänsteman göra anmälan om arbetets avslutande.

Vid raffinaderi och med raffinaderi förenad råsockerfabrik göres dylik anmälan ofördröjligen efter det allt skattepliktigt socker utlämnats från fabriken.

Det åligger kontrolltjänsteman att lämna tillverkaren bevis om gjord anmälan ävensom att, så fort ske kan, därom underrätta kontrollstyrelsen.

Vill tillverkaren, sedan anmälan blivit gjord, under tillverkningsåret åter upptaga rörelsen i fabriken, göra ny anmälan på sätt i 11 § är stadgat. Finnes ej hinder för rörelsens utövande, meddelar kontrollstyrelsen nytt tillståndsbevis.

14 §.

Inventering eller uppvägning av allt i fabrik eller magasin befintligt socker skall årligen sista helgfria dagen i juli månad samt eljest, när kontrollstyrelsen därom förordnar, verkställas i närvaro av vederbörande kontrolltjänsteman.

Inventering.

Befinnes vid inventering, att lagerbehållningen är större eller mindre än bokföringen utvisar, men skillnaden icke överstiger i fråga om raffinerat socker 0.2 procent eller i fråga om råsocker 0.5 procent, må tillverkningskontot påföras respektive från detsamma avföras ett mot överskottet eller bristen svarande belopp. Är överskottet eller bristen större, än nu är sagt, göre vederbörande kontrolltjänsteman därom ofördröjligen anmälan till kontrollstyrelsen, som äger vidtaga erforderliga åtgärder.

15 §.

Tillverkare åligger:

att över tillverkningens gång föra de böcker, som kontrollstyrelsen för utövande av kontroll enligt denna förordning finner erforderliga,

att för kontrollstyrelsen eller den, nämnda myndighet därtill förordnar, hålla dessa böcker ävensom sina handelsböcker rörande lager och försäljning av socker, med tillhörande verifikationer, tillgängliga för granskning eller annan vederbörlig åtgärd,

att, då kontrollstyrelsen finner grundad anledning till misstanke, att skatt blivit undandragen statsverket, för sådan granskning eller åtgärd tillhandahålla jämväl sina övriga handelsböcker med tillhörande verifikationer,

att bevara nämnda böcker under minst två år, där ej ifråga om desamma enligt andra bestämmelser längre förvaringstid är föreskriven,

att tillhandagå kontrollpersonalen med de uppgifter, som av kontrollstyrelsen infor dras,

att, då så påfordras, själv eller genom ombud närvara vid besiktning eller inspektion,

att vid provtagning ävensom vid kontrollvägning, där sådant i särskilda fall befinnes nödigt, tillhandagå kontrolltjänsteman med erforderligt arbetsbiträde samt våg och vikter,

samt att, när helst kontrolltjänsteman så påfordrar, lämna honom för undersökning tillträde till alla inom fabriken befintliga lägenheter, till boningsrum dock endast klockan mellan nio förmiddagen och nio eftermiddagen; ägande kontrolltjänstemannen rätt att, där han i särskilda

*Tillverkares
särskilda
åligganden.*

fall finner det erforderligt, anställa undersökning å personer, som lämna fabriken, eller av varor, som därifrån bortföras.

16 §.

*Iakttagande
av meddelade
föreskrifter
m. m.*

1. Tillverkare är skyldig att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, kontrollstyrelsen jämlikt denna förordning utfärdar, ävensom de anvisningar, vederbörande kontrolltjänsteman i enlighet med förordningen eller nämnda föreskrifter meddelar.

2. Därest tillverkare ej åtnöjes med av kontrolltjänsteman eller särskild besiktningsman vid tillämpningen av denna förordning meddelad föreskrift eller vidtagen åtgärd, äger han att hos kontrollstyrelsen däri söka ändring.

17 §.

*Tillverkning
av sirap och
melass.*

1. Vill någon, utan sammanhang med sockertillverkning, tillverka sirap eller melass, varom i 2 § förmäles, göra för varje tillverkningsår, minst tio dagar förrän arbetet i fabriken börjar, hos kontrollstyrelsen anmälan därom med angivande av det ställe, där tillverkningen skall bedrivas, och ombud, som i yrkesutövarens frånvaro skall företräda honom inför den, som skall utöva kontrollen vid fabriken. Finnes ej hinder för rörelsens utövande, meddelar kontrollstyrelsen tillståndsbevis. När tillverkningen upphört, göra yrkesutövaren ock anmälan hos kontrollstyrelsen.

2. Kontroll över tillverkning, som avses i denna paragraf, utövas på sätt kontrollstyrelsen föreskriver.

Finnes inom fabrik, varom i denna paragraf är fråga, anordning för framställning av kristalliserat socker, skall sådan anordning sättas under kronans lås eller försegling.

3. Yrkesutövare i sådan fabrik vare skyldig att i tillämpliga delar ställa sig till efterrättelse de i 15 § meddelade bestämmelser angående bokföring och tillhandahållande av böcker för granskning eller åtgärd. När helst kontrolltjänsteman så påfordrar, må han erhålla tillträde till fabriken och därstädes verkställa erforderliga provtagningar; dock äge han ej tillträde till boningsrum klockan mellan nio eftermiddagen och nio förmiddagen.

Vad i övrigt i denna förordning är stadgat om tillverkare och fabrik äger icke tillämpning å yrkesutövare och fabrik, varom i denna paragraf förmäles.

III KAP.

Allmänna nederlag för obeskattat socker.

18 §.

1. Rättighet att utan sammanhang med sockertillverkning tills vidare innehava allmänt nederlag för obeskattat socker meddelas av kontrollstyrelsen efter därom gjord ansökning. *Inrättande av nederlag.*

2. De i 6 § 2 mom. meddelade föreskrifter skola gälla jämväl beträffande magasin, som avsetts för allmänt sockernederlag.

Då i dylikt magasin förvaras obeskattat socker, skall magasinet stå under kronans lås.

19 §.

Innan socker inlägges å allmänt sockernederlag, skall den, som undfått rättigheten (*nederlagsinnehavaren*), till kontrollstyrelsen därom göra anmälan ävensom ställa säkerhet för två månaders kontrollkostnad vid nederlaget. *Anmälan om begagnande av nederlag.*

20 §.

Vad i 14—16 §§ finnes stadgat beträffande sockerfabrik och tillverkare skall äga motsvarande tillämpning i fråga om allmänt sockernederlag och nederlagsinnehavare. *Inventering m. m. vid nederlag.*

IV KAP.

Beskattningen.

21 §.

1. För socker, som utlämnas från sockerfabrik eller allmänt sockernederlag, skall med nedan angivna undantag erläggas skatt med 16 öre för varje kilogram. *Skattens belopp och beskattningens omfattning.*

Skatt erlägges icke för sådant socker, som, enligt av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter, gjorts obrukbart till förtäring av människor (denaturerats) eller som, under iakttagande av föreskrifterna i 27 §, utlämnats för överförande till sockerfabrik eller allmänt sockernederlag eller för utförsel ur riket genom tullkammare under den kontroll och de villkor, som i tullstadgan bestämmas för utförsel av nederlagsgods.

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 7 saml. 27 häft. (Nr 33.)

2. För socker, som införes till riket, skall vid utlämnandet samtidigt med tull enligt tulltaxan till tullverket erläggas enahanda skatt av 16 öre för varje kilogram; dock må obeskattat socker från tullkammare överföras till sockerfabrik, allmänt sockernederlag eller annan tullkammare i den ordning, tullstadgan föreskriver för försändning av oförtullat gods från tullkammare till tullkammare, och med användande av förpassningsinlaga enligt av generaltullstyrelsen fastställt formulär.

För socker, som enligt 5 § i förordningen den 9 juni 1911 med tulltaxa för inkommande varor införes tullfritt, må jämväl frihet från sockerskatt åtnjutas.

Om betalningsanstånd, ställande av säkerhet samt påföljd för fördröjd eller utebliven betalning gäller beträffande skatt för infört socker vad i tullstadgan finnes föreskrivet rörande tullavgifter.

22 §.

*Förbud mot
avhållande
av socker an-
norledes än
medelst fak-
turering.*

Socker, för vilket, enligt vad i 21 § 1 mom. sägs, skatt skall erläggas, må icke utlämnas från fabrik eller allmänt sockernederlag annorledes än medelst fakturering. Fakturorna skola, på sätt nedan stadgas, ligga till grund för bestämmande av den myckenhet socker, varför skatt skall utgå.

23 §.

*Upprättande
av faktura.*

1. Faktura, som i 22 § avses, skall av tillverkaren eller nederlagsinnehavaren upprättas i två exemplar samt förses med nummer i löpande följd med av kontrollstyrelsen föreskrivna seriebeteckningar.

Uppgift å faktura om sammanlagda vikten av enligt densamma utlämnat socker skall anbringas, förutom i skrift, jämväl i siffror medelst perforering.

2. Båda exemplaren av samtliga fakturor skola, allt eftersom de upprättas, av tillverkaren eller nederlagsinnehavaren överlämnas till vederbörande kontrolltjänsteman, vilken har att genom granskning av de uppförda posterna och deras hopsummering förvissa sig om riktigheten av den å varje faktura upptagna sammanlagda myckenhet socker, varför skatt skall utgå. De granskade och godkända fakturorna skola av kontrolltjänstemannen förses med särskild kontrollstämpel.

Efter det alla fakturor för dagen överlämnats till kontrolltjänstemannen, åligger det tillverkaren eller nederlagsinnehavaren att ofördröjligen till kontrolltjänstemannen avgiwa en jämväl i två exemplar upprättad förteckning över ifrågavarande fakturor. Sedan förteckningen av kontrolltjänstemannen granskats och befunnits utan anmärkning samt vederbörliga anteckningar blivit av honom verkställda i särskild skatte-

påföringslängd, äger tillverkaren eller nederlagsinnehavaren, med iakttagande av vad i 25 § 1 mom. stadgas, återbekomma det ena exemplaret av förteckningen jämte båda exemplaren av tillhörande fakturor.

Åtgärder, som enligt denna paragraf ankomma på kontrolltjänsteman, skola av honom vidtagas så, att onödigt dröjsmål därav icke uppstår för tillverkaren eller nederlagsinnehavaren med fakturors utsändande.

3. I denna paragraf omnämnd kontrollstämpel ävensom formulär till här omförmäld faktura, förteckning och skattepåföringslängd fastställas av kontrollstyrelsen.

24 §.

Erläggandet av skatt och särskilda avgifter enligt denna förordning utom i fall, som avses i 21 § 2 mom., sker genom inbetalning å statsverkets giroräkning i riksbanken för statskontorets räkning.

Skattens erläggande.

Vidimerad avskrift av levereringsreversal skall ofördröjligen insändas till kontrollstyrelsen.

25 §.

1. Där ej enligt vad nedan i denna paragraf sägs anstånd erhållits med skattens inbetalande, skall, innan faktura å socker från fabrik eller allmänt sockernederlag av kontrolltjänsteman återställs, den därå belöpande skatten inbetalas, och vare tillverkaren eller nederlagsinnehavaren skyldig inför kontrolltjänstemannen förete bevis härom medelst uppvisande av vidimerad avskrift av levereringsreversal.

Omedelbar inbetalning av skatt.

2. Vill tillverkare eller nederlagsinnehavare åtnjuta anstånd med skattens inbetalande, skall han hos kontrollstyrelsen avlämna bevis, att han hos vederbörande länsstyrelse ställt av densamma godkänd säkerhet för skattens fullgörande intill visst belopp, och må i så fall kontrollstyrelsen bevilja honom anstånd med skattens inbetalande intill nämnda belopp sålunda, att skatten enligt skattepåföringslängden för en månad skall inbetalas före femtonde dagen i tredje månaden därefter.

Anstånd med skattens erläggande.

3. Försummar tillverkare eller nederlagsinnehavare att inbetala förfallen skatt, skall för uttagande av sålunda ogulden skatt omedelbart verkställas utmätning, varom kontrollstyrelsen må föranstalta; och have den försumlige förlorat rätten att under tillverkningsåret åtnjuta anstånd med skatts erläggande.

Utmätning av skatt.

26 §.

1. Om i annan fabrik än sådan, som i 8 § omförmäles, centrifugering av socker ej företages inom sex helgfria dygn efter den i driftsannmälan uppgivna tiden, åligger det tillverkaren att för hela den tid,

Erläggande av särskilda avgifter utöver skatt.

varunder arbete icke ägt rum, till statsverket inbetala det kontrollpersonalen vid fabriken tillkommande arvode enligt stadgade grunder. Beror uppskov på olyckshändelse eller annan omständighet, varöver tillverkaren ej kunnat råda, må kontrollstyrelsen kunna på ansökning medgiva befrielse från skyldighet, som nyss sagts.

2. Har under den del av året, då arbete i fabriken enligt anmälan fortgått, icke vid fabriken tillverkats i medeltal 5,000 kilogram socker för varje helgfritt dygn, åligger det likaledes tillverkaren att till statsverket inbetala hela det kontrollpersonalen vid fabriken tillkommande arvode.

3. Påkallas vid fristående råsockerfabrik kontrolltjänstemans åtgärd för uttagning av socker under tillverkningsåret mer än sextio särskilda dagar efter det, enligt vad i 13 § sägs, slutanmälan blivit gjord, skall kontrollkostnaden för de överskjutande dagarna gäldas av tillverkaren. När kontrolltjänstemannens åtgärd vid fabrik, varom här är fråga, påkallas för uttagning av socker i mindre mängd än 5,000 kilogram eller för annat ändamål än antingen uttagning av socker eller verkställande av sådan inventering, som i 14 § sägs, skall ersättningen härför likaledes gäldas av tillverkaren.

4. Nederlagsinnehavare ävensom sådan yrkesutövare, som i 17 § omförmäles, är skyldig att i enlighet med därom av kontrollstyrelsen meddelad uppgift till statsverket inbetala ersättning för den kostnad, staten fått vidkännas för kontrolltillsyn vid nederlaget, respektive fabriken.

5. Fullgöres ej skyldighet att inbetala avgifter enligt denna paragraf, skola desamma på kontrollstyrelsens föranstaltande omedelbart hos vederbörande utmätas.

27 §.

*Försändande
av obeskattat
socker.*

1. Försändande av obeskattat socker från fabrik eller allmänt sockernederlag till annan fabrik, allmänt sockernederlag eller tullkammare skall ske medelst förpassning under statens kontroll, och åligger det tillverkare eller nederlagsinnehavare att för sådant ändamål till vederbörande kontrolltjänsteman avgiva förpassningsinläga, avfattad i tre exemplar, enligt av kontrollstyrelsen fastställt formulär. I övrigt skall försändande av socker enligt denna paragraf ske under de villkor och bestämmelser, som meddelas av kontrollstyrelsen.

*Eftergift av
skatt.*

2. För obeskattat socker, som under transport mellan inrikes orter förkommer, skall avsändaren betala vederbörlig skatt. Kan avsändaren styrka, att godset gått förlorat genom uppbringning, skeppsbrott eller annan olycka, må dock eftergift av skatten äga rum. Till kontrollstyrelsen ställd ansökan härom, åtföljd av handlingar innefattande erforderlig utredning rörande förhållandet, ingives till vederbörande kon-

trolltjänsteman, som jämte eget yttrande insänder handlingarna i ärendet till kontrollstyrelsen. Varder skatt eftergiven, översänder kontrollstyrelsen sitt beslut härom till statskontoret för återbetalnings verkställande.

28 §.

Har socker, varå skatt påförts, blivit så skadat, att tillverkaren önskar omarbета detsamma, må under den kontroll, som kontrollstyrelsen föreskriver, sockret för omarbetning åter införas i den fabrik, varifrån det utförts, och socker till lika mängd och av samma slag utan erläggande av ytterligare skatt från fabriken utlämnas. Sockrets mängd och slag bestämmas av vederbörande kontrolltjänsteman eller, i tvistigt fall, på tillverkarens bekostnad genom sakkunniga, som kontrollstyrelsen tillkallar.

*Utbyte av
skadat socker
utan erläggande av skatt.*

V KAP.

Ansvarsbestämmelser m. m.

29 §.

Den, som utan tillståndsbevis tillverkar eller raffinerar socker, böte från och med etthundra till och med tvåtusen kronor eller straffes med fängelse i högst sex månader samt gälde den i 21 § stadgade skatt, vilken i sådant fall beräknas efter den tillverkning, som med ledning av redskapens beskaffenhet, den tid densamma må hava varit i bruk och vad i övrigt i målet förekommit kan antagas hava ägt rum.

Olovlig tillverkning.

Tillverkar någon utan tillståndsbevis sirap eller melass, straffes med böter från och med femtio till och med ettusen kronor.

30 §.

Den, som i syfte att undandraga statsverket skatt från fabrik, där tillverkning eller raffinering av socker på grund av tillståndsbevis bedrives, eller från lägenhet, där obeskattat socker förvaras under kronans lås, eller under transport av obeskattat socker undansnillar sådant,

Undansnillande av socker m. m.

eller i fabrik för tillverkning eller raffinering av socker eller i allmänt sockernederlag eller under transport av obeskattat socker olovligen bryter försegling eller öppnar eller borttager lås, som kontrolltjänsteman eller tullförvaltning åsatt,

eller i fabrik eller nederlag, varom ovan sagts, avhänder sig skattepliktigt socker i strid mot bestämmelserna i 22 och 23 §§ i denna

förordning eller vidtager åtgärd, varigenom vid uppvägning av socker mindre än sockrets rätta vikt av vågen angives,

eller eljest där svikligen förfar,

straffes med böter från och med femhundra till och med femtusen kronor eller dömes till fängelse i högst ett år.

Den sakfällde erlågge ock den skatt, han undandragit statsverket.

31 §.

*Tillverkarens
och nederlags-
innehavarens
ansvar för
förbrytelse,
begången av
annan.*

Tillverkare ansvarar för förbrytelse, som med hans vetskap mot denna förordning begås av arbetare eller annan vid sockerfabriken anställd person, liksom vore förbrytelsen av honom själv begången. Begagnar tillverkaren ombud vid rörelsens utövande, ansvarar ombudet jämte tillverkaren och lika med denne för sådan förbrytelse.

Vad i denna paragraf är stadgat om tillverkare äge motsvarande tillämpning å innehavare av allmänt sockernederlag.

32 §

*Underlåtenhet
att iakttaga
vissa före-
skrifter.*

1. Underlåter tillverkare eller nederlagsinnehavare att fullgöra enligt denna förordning stadgad skyldighet i fråga om bokföring, eller vägrar han vederbörande att erhålla tillgång till böcker eller andra handlingar, vilka denne enligt givna bestämmelser äger granska, eller vägrar han kontrolltjänstemannen eller den, vilken äger anställa undersökning om förbrytelse mot denna förordning, tillträde till rum eller byggnad, där undersökning må ske, eller tillgång till ritning och beskrivning över fabriken,

straffes med böter från och med etthundra till och med ettusen kronor.

2. Underlåter yrkesutövare, varom i 17 § sägs, att fullgöra enligt denna förordning stadgad skyldighet i fråga om bokföring eller vägrar han den, som äger anställa undersökning i fabriken, tillgång till böcker och andra handlingar, vilka denne enligt givna bestämmelser äger granska, eller tillträde till rum eller byggnad, där undersökning må ske, vare underkastad enahanda ansvar, som i 1 mom. är stadgat.

33 §.

*Underlåtenhet
att iakttaga
föreskrifter i
allmänhet.*

Uraktlåter tillverkare eller nederlagsinnehavare att ställa sig till efterrättelse vad som enligt denna förordning honom åligger eller de föreskrifter i fråga om tillverkarens åliggande, kontrollstyrelsen eller

vederbörande kontrolltjänsteman i enlighet med denna förordning eller eljest gällande bestämmelser meddelar, straffes, där ej särskilt ansvar är bestämt, med böter från och med fem till och med etthundra kronor.

34 §.

Tillverkare, nederlagsinnehavare eller sådan yrkesutövare, som i 17 § omförmäles, vilken giver eller erbjuder något såsom gåva åt kontrolltjänsteman, som har att utöva tillsyn över hans fabrik eller nederlag, böte från och med tjugu till och med tvåhundra kronor. Kontrolltjänsteman, som gåvan mottager, vare underkastad lika ansvar och miste därjämte befattningen.

Ansvar för lämnande eller emottagande av gåva.

35 §.

Den, som innehar eller innehaft befattning med kontrollen vid sockerbeskattningen, vare förbjudet att röja tillverkares yrkeshemlighet eller affärsförhållanden. Gör han detta, och framgår ej av omständigheterna, att han om hemligheten eller affärsförhållandena erhållit kännedom å tid, då han ej innehaft dylik befattning, straffes med böter från och med femtio till och med ettusen kronor. Sker det för att göra skada eller begagnar han sig av sin kännedom om berörda yrkeshemlighet eller affärsförhållanden till egen eller annans fördel, då må till fängelse dömas.

Ansvar för röjande av yrkeshemlighet m. m.

Har i nu omförmälda hänseenden skada uppkommit genom kontrolltjänstemans åtgöranden, vare han ock skyldig att skadan till fullo gottgöra.

36 §.

Anställes undersökning, varom i 40 § förmäles, klockan mellan nio om aftonen och fem om morgonen å ställe, dit kontrollpersonalen då ej äger fritt tillträde, och upptäcker ej förbrytelse, böte förrättningsmannen från och med fem till och med femtio kronor, där han ej haft giltig anledning till undersökningen.

Ansvar för viss undersökning.

37 §.

Böter, som enligt denna förordning ådömas, skola, om tillgång till deras gäldande brister, förvandlas enligt allmän strafflag.

Böters gäldande.

38 §.

Då jämte böter dömts till erläggande av skatt enligt denna förordning, må, där tillgång saknas till betalning av skatten eller någon

Förvandling av straff.

del därav, böterna ej kunna gäldas med penningar, utan skall den sakfällde i stället undergå motsvarande förvandlingsstraff.

39 §.

*Fördelning
av böter.*

Av böter, som ådömas enligt denna förordning, tillfalle en tredjedel, dock högst femhundra kronor, åklagaren. Lika del skall, om särskild angivare finnes, tillfalla denne. Återstoden tillfaller kronan.

Andel, som nu sagts, tillkomme dock ej angivare, då angivelse skett av föräldrar mot barn, barn mot föräldrar, makar eller syskon mot varandra, annan skyldeman mot den, hos vilken han njuter kost eller underhåll, fosterbarn mot fosterföräldrar eller tjänare mot husbondefolk under den tid de äro i tjänsten.

40 §.

Åtalsrätt.

Förbrytelse mot denna förordning skall åtalas av allmän åklagare. Undersökning, som åklagaren finner nödigt anställa för sådan förbrytelses upptäckande, bör göras i två vittnens närvaro.

Finner den, som har befattning med kontrollen, överträdelse vara begången, som bör föranleda åtal, anmäla han det för allmänne åklagaren.

41 §.

*Skärpning i
kontrollen.*

Har tillverkare eller nederlagsinnehavare svikligen undandragit statsverket skatt eller upprepade gånger icke ställt sig till efterrättelse denna förordning eller av kontrollmyndigheten meddelade föreskrifter eller anvisningar, må kontrollstyrelsen på tillverkarens eller nederlagsinnehavarens bekostnad vidtaga den skärpning i kontrollen, vartill omständigheterna kunna föranleda, i syfte att statsverket på betryggande sätt bekommer enligt förordningen föreskriven skatt.

Övergångsstadgande.

Magasin, som före år 1905 kommit till användning för förvaring av obeskattat socker, må, även om det icke anses ligga i fabriken närhet, fortfarande begagnas, för så vitt det icke är beläget på längre avstånd än en kilometer från fabriken.

Denna förordning träder i kraft den 1 augusti 1922, vid vilken tid förordningen den 11 oktober 1907 angående beskattning av socker upphör att vara gällande; dock skola för det tillverkningsår, som tager sin början den 1 augusti 1922, anmälan om tillämnad sockertillverkning, ansökan om rättighet att innehava allmänt sockernederlag samt anmälan om begagnande av sådant nederlag ävensom tillsättning av kontrolltjänstemän ske i enlighet med föreskrifterna i denna förordning.

Beträffande vad föredragande departementschefen enligt omfördälda statsrådsprotokoll vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t anfört till motivering för förslaget får utskottet hänvisa till propositionen.

I proposition nr 190 av den 25 februari 1921 framlade Kungl. Maj:t till sistnämnda års riksdag förslag till förordning om ändrad lydelse av 25 § 4 och 5 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående beskattning av socker, innefattande bland annat, förslag till förhöjning av arvodena till kontrollpersonalen vid sockertillverkningen. I sammanhang med sistnämnda proposition behandlades en inom andra kammaren väckt motion nr 25 av herr Paulsen, vari föreslagits, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag till sådana bestämmelser för sockerkontrollen, att kontrollpersonalens arbetskraft bleve fullt utnyttjad.

Riksdagen beslöt emellertid avslå nämnda proposition, men anhöll i skrivelse den 17 juni 1921, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om utredning, huruvida och på vad sätt kontrollen över sockertillverkningen skulle kunna förenklas eller omläggas, i syfte att kostnaden för densamma nedbringades, utan att därvid kontrollens effektivitet äventyrades, samt att för riksdagen måtte framläggas det förslag, som kunde av utredningen föranledas.

Riksdagens yttrade i motiveringen till denna hemställan i huvudsak följande:

»Det nuvarande systemet för sockerbeskattningen och den därmed sammanhängande kontrollen över sockertillverkningen tillkom efter beslut av 1905 års riksdag och trädde i tillämpning den 1 september 1906.

Före denna tid var sockertillverkningen belagd med en skatt, som utgick i visst förhållande till de vid råsockerfabrikerna avverkade betornas vikt, en beskattningsform, som benämnts materialbeskattning. Kontrollverksam-

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 7 saml. 27 häft. (Nr 33.)

heten gick därvid ut på att fastställa den vid varje råsockerfabrik under vitbetskampanjen avverkade betvikten och var anordnad så, att en statens kontrollör ständigt övervakade vägningen av den betkvanitet, som intogs i fabriken för avverkning. I och för fullgörande av denna kontroll tjänstgjorde i allmänhet vid varje råsockerfabrik tre kontrolltjänstemän, varjämte ett mindre antal överkontrollörer genom besök vid de olika fabrikena övervakade kontrollörens riktiga funktion under kampanjen. Under tiden mellan betkampanjerna utövades ingen kontrollverksamhet. Enligt sakens natur behövdes icke någon kontroll över raffinaderierna.

Från och med den 1 september 1906 omlades sockerbeskattningen så, att man övergick från materialbeskattning till produktbeskattning och närmare bestämt den form därav, som har till föremål den för konsumtion färdiga varan, raffinadsockret, och därför kallas konsumtionsbeskattning.

Till följd av ombytet av beskattningssystem måste hela kontrollverksamheten omläggas och en betydligt vidlyftigare kontrollapparat inrättas.

Denna apparat, som brukar betecknas såsom slutna produktionskontroll, fungerar i stort sett på nedannämnda sätt.

Vid *råsockerfabrikena* står under kampanjen det s. k. sockerhuset, det vill säga den del av fabriken, där sockret framställes, under ständig och slutna bevakning, varjämte samtliga råsockermagasin befinna sig under kronans lås. En kontrollör övervakar ingångarna till sockerhuset och en annan vägningen och räkningen av det färdiga sockret samt inläggningen å magasinerna, varjämte i undantagsfall ytterligare en kontrollör användes för andra ändamål. Därjämte övervakar en förste kontrollör kontrollsystemets riktiga funktion och för nödiga journaler m. m. Då bevakningen måste fortgå dygnet om, erfordras således vid varje fabrik utom en förste kontrollör minst sex kontrollörer. Mellan kampanjerna skötes bevakningen av en tillsyningsman, som på tillverkarens anfordran öppnar de under lås varande magasinerna och kontrollerar utlastningen.

Vid *raffinaderierna* stå såväl hela fabriken som magasinerna under slutna bevakning, i det att kontrollörer bevaka samtliga utgångar. Därjämte kontrolleras från råsockerfabrikena ankommande råsocker samt uppvägningen av allt till magasinerna gående färdigt raffinadsocker. Ursprungligen lär mening varit, att kontrollerna även här skulle omfatta inräkning av den från fabrik till magasin gående sockerkvantiteten, men i praktiken torde man i detta fall nöja sig med tillverkarens uppgifter. Till sist räknas och övervakas de sockerkvantiteter, som från magasinerna utlämnas till fritt bruk, och verkställes beskattningen efter den därvid konstaterade vikten. Liksom vid råsockerfabrikena övervakar vid raffinaderierna en förste kontrollör hela kontrollsystemets funktion.

Mot det gällande systemet hystes alltifrån början betänkligheter bland annat och främst därutinnan, att detsamma för sin effektiva tillämpning krävde en relativt stor kontrollpersonal och såmedelst vore förenat med betydande kostnader, som ej oväsentligt minskade skatteintäkten.

Sålunda hade sockerbeskattningskommittén i sitt år 1904 avgivna betänkande avstyrkt införande av konsumtionsbeskattning och ansett en förbättrad materialbeskattning mera ändamålsenlig, och vid 1906 års riksdag väcktes av

herr Lyckholm en motion, II: 126, innefattande bland annat begäran om utredning om och i vad mån kontrollväsendet över de extra beskattade näringarna, brännvins-, socker- och maldrycksindustrierna, tarvade revision för vinnande av större likformighet och billighet. Efter tillstyrkande av bevillningsutskottet anhöll också riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t om förslag till förändrade bestämmelser rörande kontrollen vid berörda tillverkningar i syfte att, med bibehållande av nödig effektivitet, åstadkomma större enhetlighet i kontrollens organisation och minskade kostnader.

Av riksdagens berörda framställning föranleddes, såvitt nu är ifråga, framläggandet för 1907 års riksdag av förslag till ny förordning om beskattning av socker, vilket förslag i huvudsak antogs av riksdagen och trädde i kraft genom den ännu gällande förordningen i ämnet den 11 oktober 1907. I denna författning bibehölls emellertid konsumtionsbeskattningsprincipen och den lokala kontrollen lämnades i allt väsentligt orubbad.

Efter år 1907 har frågan om sockerkontrollens förbilligande upprepade gånger varit föremål för behandling i riksdagen, varvid väckta förslag i sådan riktning närmast åsyftat besparing genom inskränkning av antalet förste kontrollörer. Förslag därom hava framlagts år 1912 genom en av herrar Thorsson och Waldén väckt motion, II: 152, 1913 genom en av herr Thorsson väckt motion, II: 131, 1917 genom en av sistnämnda motionär ånyo väckt motion, II: 26 samt senast år 1919 i Kungl. Maj:ts proposition nr 208.

Motiveringarna för 1912 och 1913 års motioner skilde sig bland annat däruti, att i den förra såsom för ändamålet lämplig utväg anvisades sammanförande under gemensam förste kontrollör av antingen råsockerfabrik med närbeläget raffinaderi eller ock två eller flera med hänsyn till inbördes läget härför lämpade råsockerfabriker, medan i den senare förordades utredning angående indragning av vid råsockerfabrikerna anställda förste kontrollörer och överflyttande av deras göromål på vederbörande kontrollörer. Båda motionerna blevo i enlighet med av kontrollstyrelsen avgivna yttranden av bevillningsutskottet avstyrkta och av riksdagen avslagna.

Jämväl över 1917 års motion i ämnet inhämtades kontrollstyrelsens yttrande. Ehuru i motiveringen för motionen framställdes möjligheter för frågans lösning i båda de riktningar, som i de tidigare motionerna förordats, förmälde sig kontrollstyrelsen denna gång icke hava något att erinra mot, att en utredning företoges.

Sedan den högsta kontrollmyndigheten sålunda funnit frågan i varje fall förtjäna att undersökas, fann bevillningsutskottet sig jämväl sakna anledning att motsätta sig en sådan undersökning, företagen utan några förutsatta direktiv beträffande vare sig sättet för eller möjligheten över huvud taget av inskränkningar i hithörande avseende. Dock ville utskottet såsom en oefftergivlig hållpunkt för utredningen betona, att hänsyn i främsta rummet toges till fordran på effektiv kontroll och i andra rummet till vinnande av besparing. I enlighet härmed hemställde utskottet, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående inskränkning av antalet förste kontrollörer vid sockertillverkningen. Utskottets hemställan blev av riksdagen bifallen.

Den av riksdagen sålunda begärda utredningen resulterade i ett av

Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition till 1919 års lagtima riksdag framlagt förslag om indragning av förste kontrollörsbefattningarna vid de fristående råsockerfabrikerna, i samband varmed förste kontrollörens göromål vid vederbörande fabrik skulle överflyttas å någon därstädes förordnad kontrollör, vilken skulle benämnas kontrollör-förman och erhålla ett förhöjt dagarvode.

Den ifrågasatta reformen var, enligt vad i propositionen angivits, förestavad dels av önskan att åstadkomma besparing i kostnaden för kontrollen och dels av den i vissa fall yppade svårigheten att erhålla förste kontrollörer med föreskriven kompetens.

Av utredningen i ärendet framgick emellertid, att meningarna varit mycket delade i fråga om lämpligheten av den föreslagna förändringen. Sålunda hade av de tre för utredningen särskilt tillkallade sakkunniga två varit mot förslaget. Av de hörda länsstyrelserna hade fyra avstyrkt förslaget och tre tillstyrkt detsamma. Jämväl inom kontrollstyrelsen hade yppats meningsskiljaktighet, i det att två ledamöter reserverat sig mot kontrollstyrelsens beslut att tillstyrka indragning av ifrågavarande tjänster.

Bevillningsutskottet avstyrkte förslaget under hänvisning till den meningsskiljaktighet, som yppats om dess lämplighet. Ett genomförande av detsamma skulle efter utskottets åsikt icke stå i överensstämmelse med grundsatsen, att hänsyn i främsta rummet skulle tagas till fordran på effektiv kontroll och i andra rummet till vinnande av besparing, vilken grundsats finge anses förutsätta, att man vid varje förändring i kontrollens anordning skulle hava garanti för att kontrollens effektivitet ej rubbades. I betraktande av de fackkunnigas inbördes oenighet angående förslagets konsekvenser i kontrollhänseende föreläge tydligen icke någon sådan garanti.

Denna utskottets ståndpunkt biträdades ock av riksdagen, som avslög förslaget.

Genom herr Paulsens förevarande motion har spørsmålet om sockerkontrollens rationella anordning ånyo förts fram. I likhet med tidigare motionärer i ämnet anser herr Paulsen, att kontrollpersonalens arbetskraft ej fullt utnyttjas, och att följaktligen minskning av personalen bör äga rum.

Någon utredning till stöd för sin uppfattning har motionären ej förebragt. Med hänsyn till vad tidigare i saken förekommit och då till stöd för reduktion av kontrollpersonalen icke kunna åberopas några ändrade förhållanden beträffande vare sig sockertillverkningens omfattning eller systemet för kontrollen, kunde det ligga närmast till hands att avslå motionen under hänvisning till riksdagens senast år 1919 uttalade mening. Riksdagen har också anledning förutsätta, att kontrollverksamheten i sin nuvarande utformning torde kräva en så vidlyftig personal, att någon nämnvärd indragning icke kan ifrågasättas. Till kontrollverksamhetens art hör även, att icke alla moment däri kunna vara präglade av aktiv arbetsintensitet.

Annorlunda skulle saken emellertid ställa sig, om det befunnos, att den nu använda kontrollapparaten kunde omformas och förenklas, utan att statens skatteintresse äventyrades.

Enligt vad under ärendets förberedande behandling inhämtats, tillverkades under tillverkningsåret 1919—1920 142 miljoner kilogram raffinadsocker. Tillverkningen bedrevs vid 21 råsockerfabriker och 5 raffinaderier. Vid kon-

trollen sysselsattes 24 förste kontrollörer och 184 kontrollörer. Under kalenderåret 1920 debiterades sockerskatt med 27 miljoner kronor. Kostnaden för kontrollen upgick 1920 till 335,000 kronor, oberäknat dyrtidstillägg åt personalen.

Det är således en relativt stor kostnad det nuvarande kontrollsystemet drager med sig, och kravet på åtgärder för dess nedbringande måste anses berättigat. En undersökning av hithörande förhållanden synes därför böra utan dröjsmål äga rum.

Utgångspunkten för en sådan undersökning synes lämpligen vara ett fastställande av de moment i fabrikationen, där kontrollen har verklig betydelse, med andra ord, under vilka förhållanden falsarier äro tänkbara.

Vad då angår *råsockerfabrikerna*, är givetvis kontrollens viktigaste funktion att tillse, att de sockerkvantiteter, som bortföras från fabriken, verkligen komma raffinaderierna tillhanda och icke på ett eller annat sätt komma direkt i konsumenthänder. Det nuvarande förpassningssystemet behöver alltså bibehållas. Däremot torde det vara av mindre vikt att den sockerkvantitet, som går från fabrik till magasin, kontrolleras, då magasinerna i alla fall stå under kontrollmyndighetens lås, utan torde utan olägenhet i detta fall tillverkarens siffror kunna godtagas. Vidare torde det vara obehövt att övervaka de utgångar från sockerhuset, som ej äro avsedda för sockertransport. Det skulle ändå säkerligen icke kunna undgå vederbörande kontrolltjänstemans kunskap, om tillverkaren försökte uttransportera socker från sockerhuset på snygvägar. Vad så beträffar möjligheten, att socker tillgripes av fabriken arbetare, torde denna i detta sammanhang icke behöva tagas med i räkningen, eftersom tillverkaren har långt större intresse än staten att förhindra sådana händelser.

Vid *raffinaderierna* är det från kontrollsynpunkt viktigt att kontrollera de från råsockerfabrikerna kommande sockerpartierna för konstaterande att ingenting kommit bort under vägen. Vidare torde det ligga vikt uppå att den sockerkvantitet, som utgår genom expeditionen till fritt bruk, kontrolleras. Däremot torde det nuvarande kontrollerandet av samtliga utgångar från fabriksområdet kunna anses obehövt av samma skäl som i fråga om råsockerfabrikerna.

Redan av vad sålunda antytts synes sannolikt, att det nuvarande kontrollsystemet utan olägenhet och med helt visst avsevärda besparingar i kontrollkostnad skulle kunna förändras till vad man plägar kalla en öppen produktionskontroll. Från sakkunnigt håll har riksdagens bevillningsutskott, som verkställt utredning i detta ärende, erhållit nedanstående riktlinjer för en sådan reform.

Vid *råsockerfabrikerna* skulle kontrollen utövas av en förste kontrollör och tre kontrollörer. Dessa skulle alternera så, att en av dem städse utövade kontrollverksamhet under den tid kampanjen påginge. Däremot skulle han ej som nu vara bunden vid *en* plats i fabriken, utan skulle genom ronder i fabriken kontrollera, att tillverkningen och magasineringen bedreves på vederbörligt sätt, att sockervägarna fungerade oklanderligt m. m. Vidare skulle han kontrollera de sockerkvantiteter som från fabriken förpassades till raffinaderi. Tillsyningsmannens verksamhet under mellankampanjen skulle bibehållas.

Vid *raffinaderierna* skulle kontrollen av inkommande råsocker samt av

utlämningen till fritt bruk bibehållas. Däremot skulle bevakningen göras öppen och utövas av endast en kontrollör i sänder på samma sätt som förordats för råsockerfabrikerna. Givetvis borde kontrolltjänstemännen som hittills hava tillgång till fabriken tillverknings- och expeditionsjournaler.

Enligt vad nämnda utskott meddelat, är ett dylikt kontrollsystem redan i tillämpning vid Göteborgs sockerfabrik. Denna fabriks läge vid en lång strandremsa av Göta älv och med allmän gata genom området har omöjliggjort tillämpandet av det normala kontrollsystemet utan orimliga kostnader för staten och tillverkaren. På grund härav sökte och erhöll genom kungl. brev av den 6 maj 1906 dåvarande ägaren dispens, innebärande att all portkontroll är överlämnad åt tillverkaren, medan i stället fabriken i dess helhet övervakas av en vakthavande kontrollör.

Enligt uttalad uppfattning å sakkunnigt håll skulle införandet av ett dylikt system möjliggöra indragning av minst 3 kontrollörer för varje fabrik, vilket för sockertillverkningen i dess helhet skulle betyda indragning av 75 å 100 kontrollörer. Till denna besparing i kostnad komme den fördelen att genom en dylik omorganisation av kontrollarbetet de återstående kontrollörerna bleve fullt sysselsatta.

Nu kan givetvis vid en grundligare undersökning av hithörande förhållanden befinnas, att de ovan skisserade förenklingarna stöta på hinder i systemet och att andra åtgärder visa sig mera ändamålsenliga. Det kan också tilläventyrs komma att framstå såsom en bättre väg till rationell lösning av kontrollfrågan, att själva principen för den nuvarande kontrollen övergives och ersättes med något annat system. Den utredning i ämnet, som riksdagen ansett sig böra begära bör därför hava fria händer, dock under noga beaktande av riksdagens, enligt vad ovan framhållits, uprepade gånger uttalade förbehåll, att kontrollen icke finge läggas så att dess effektivitet bleve äventyrad.

Enligt vad för riksdagen meddelats, pågå för närvarande dels inom kontrollstyrelsen med biträde av tillkallade sakkunniga utredning rörande brännvinstillverkningen, dels ock inom finansdepartementet genom tillkallade sakkunniga utredning angående maltdryckstillverkningen, varvid i båda fallen jämväl kontrollfrågan lär bli föremål för behandling. En blivande utredning angående sockerkontrollen bör självfallet hållas i kontakt med de förstnämnda utredningarna. Uteslutet är ju icke, att därvid den, enligt vad ovan antytts, tidigare framkastade tanken på viss gemensamhet uti kontrollen eller visst samarbete mellan kontrollorganen för de skilda tillverkningarna kunde röna beaktande och leda till resultat i större eller mindre omfattning.»

Propositionen.

Föreliggande förslag bibehåller den nuvarande beskattningsformen eller den så kallade konsumtionsbeskattningen medan genomgripande förändringar föreslås i kontrollen över sockertillverkningen. Till grund för propositionen ligger ett av byråchefen E. J:son Thulin och ingenjören J. C. Stjerna såsom tillkallade sakkunniga utarbetat förslag. För detta förslag, som i allt väsentligt överensstämmer med det i propositionen framlagda, har föredragande departementschefen redogjort i sitt yttrande till statsrådsprotokollet och därvid anfört i huvudsak följande:

»De sakkunniga hava skärskådat möjligheterna av att åvägabrinda minskning i kontrollkostnaderna genom införande av s. k. öppen produktionskontroll enligt de i riksdagens berörda skrivelse angivna riktlinjer. Enligt de sakkunnigas mening skulle vittgående indragningar ifråga om den kontinuerliga bevakningen av såväl råsockerfabriker som raffinaderier utan olägenhet kunna ske, kontrollmyndighetens bokföring över tillverkning vid råsockerfabrikerna undvaras och ersättas med stickprovskontroll å tillverkarens bokföring samt förpassningsförfarandet förenklas. I sistnämnda hänseende anse de sakkunniga, att man skulle kunna gå längre än riksdagen i sitt förslag till öppen kontroll förutsatt. Genomfördes dessa förenklingar i kontrollen, skulle denna vid råsockerfabrikerna kunna utövas av en enda person och antalet kontrollörer vid raffinaderierna minskas med inemot hälften. De med sockerkontrollen förenade kostnaderna, vilka för tillverkningsåret 1920-21, om såväl arvoden som dyrtidstillägg medräknades, uppgått till omkring 685,000 kronor, skulle, om ett sådant förenklat kontrollsystem under samma år tillämpats, kunnat nedbringas med i runt tal 350,000 kronor eller med omkring 50 procent. Denna besparing utgjorde maximum av den ekonomisering, som, om grundvalen för den nuvarande kontrollen, nämligen den ingående granskningen över utvägningen av socker till fritt bruk, skulle bibehållas, kunde ernås genom möjliga förenklingar och indragningar enligt systemet för den s. k. öppna produktionskontrollen.

Anses det, anföra de sakkunniga vidare, att utgifterna för kontrollen skola ytterligare nedbringas, måste grunderna för den nuvarande sockerkonsumtionsbeskattningen omläggas. En dylik omläggning låte sig också väl försvaras. Enligt de sakkunnigas mening innebure även den öppna produktionskontrollens system en mera omfattande kontroll än behovet oundgängligen krävde och det kunde ifrågasättas, huruvida den från kontrollens sida ingående granskningen över utvägningen av socker till fritt bruk överhuvud taget vore erforderlig. Rent principiellt borde invändning ej kunna göras emot att även vid denna utvägning använda stickkontroll, och samma skäl, som talade för att genom den öppna kontrollen lämna bolagen något friare händer med avseende å råsockrets tillverkning, uppvägning, lagring och transport, ägde giltighet ifråga om själva utlämningen av konsumtionsvaran. Under framhållande av, hurusom maltdryckskontrollen i Norge och Danmark med gott resultat blivit baserad på tillverkarens egen bokföring och egna uppgifter, hava de sakkunniga ansett, att det borde vara möjligt att genomföra något liknande vid våra sockerfabriker, vilka vore färre samt organiserade efter större och enhetligare linjer än allehanda bryggerier av olika beskaffenhet.

Det kontrollsystem, som de sakkunniga förorda, har anknutits till sockerbolagens fakturautskrivning. Bolagens fakturor å försålt socker, vilka utställdes vid raffinaderierna, skulle före avsändandet granskas och annoteras av en kontrolltjänsteman samt av honom på visst sätt kontrollstämplas. Skatten skulle påföras tillverkaren enligt de viktuppgifter, som erhöles i fakturorna. Såsom allmän förutsättning för kontrollsystemets rätta funktion erfordrades föreskrift, att skattepliktigt socker icke finge från fabrik eller allmänt nederlag utlämnas annorledes än medelst fakturering. Den primära fakturakontrollen skulle förenas med granskning av bolagens bokföring över tillverkning, försäljning och utlämning av socker, vilken granskning under kontrollstyrelsens överinseende skulle ske genom kontrollörer vid såväl råsockerfabriker som raffinaderier. Kontrollörerna skulle jämväl hava att genom stickprov och inspektioner granska riktigheten av fakturor och bokföring, kontrollera

vågar etc. Hela den lokala kontrollen enligt detta system, som av de sakkunniga ansetts såsom i kontrollhänseende fullt tillfredsställande, skulle kunna skötas av en kontrollör vid varje råsockerfabrik och två kontrollörer vid varje raffinaderi. Kostnaderna härför skulle för tillverkningsåret 1920—21 hava belöpt sig till inalles omkring 163,000 kronor, vilket innebure en besparing av 76 procent.

De sakkunniga framhålla, att av de tvenne utvägar till omläggning och förenkling av kontrollen över sockerbeskattningen, som de sakkunniga undersökt, nämligen den öppna produktionskontrollen och fakturakontrollen, den senast återgivna uppenbarligen innebure den för statsverket billigaste kontrollanordningen, utan att under de givna förutsättningarna kontrollens effektivitet ur skattesynpunkt däri- genom äventyrades. På grundval av det senare alternativet hava de sakkunniga därför utarbetat förslag till ny förordning angående beskattning av socker. Att helt ny förordning utarbetats har bland annat sin grund däri att, för ernående av ett mera enhetligt och därmed mera effektivt kontrollsystem än det nuvarande, flertalet av de länsstyrelserna för närvarande anförtrödda uppgifterna med avseende å kontrollen ansetts böra överflyttas å kontrollstyrelsen, som jämväl i övrigt föreslagits skola erhålla ökade befogenheter med avseende å kontrollen. Sålunda skulle tillämpningsföreskrifterna till sockerskatteförordningen, vilka hittills utfärdats av Kungl. Maj:t i en särskild »ordningsstadga rörande sockerbeskattningen», framdeles meddelas av kontrollstyrelsen. Föreskrifter om arvode åt kontrolltjänstemän hava ej intagits i författningsförslaget, enär de sakkunniga tänkt sig, att särskilda föreskrifter skulle av Kungl. Maj:t och riksdagen i eljest vedertagen ordning härom meddelas, varjämte erforderliga bestämmelser angående kontrollpersonalens antagande, tjänstgöring, befogenheter och skyldigheter synts böra sammanfattas i särskild av Kungl. Maj:t utfärdad instruktion.

Den verkställda omarbetningen av förordningen har jämväl haft till syfte att åstadkomma förenkling och ökad överskådlighet med avseende å kontrollföreskrifterna.»

Utskottets
yttrande.
Råsocker-
beskattning.

Vad till en början angår möjligheten av att genom övergång till en annan beskattningsform än konsumtionsbeskattningen åstadkomma en billigare kontroll, som i effektivitet kunde mäta sig med den fungerande, hava såsom föredragande departementschefen i sitt förenämnda yttrande upplyst, av de myndigheter och personer, vilka hörts över det av de sakkunniga avgivna förslaget, en länsstyrelse och två förste kontrollörer förordat införande av skatt å råsocker. Därjämte hava två ledamöter inom kontrollstyrelsen, vilka hemställt, att frågan måtte underkastas förnyad utredning, i princip anslutit sig till en råsockerbeskattning.

I fråga om denna beskattningsform hava *de sakkunniga* uttalat sig och därvid framhållit de svårigheter, som föreläge att genom analyser — s. k. rendementsbestämningar — fastställa det exakta utbyte av raffinad, råsockret lämnade, vilket förhållande kunde tillföra tillverkaren en dold premie såväl vid erläggande av den beräknade skatten som i synnerhet vid skatterestitution. Kostnaderna för erforderliga analyser komme enligt de sakkunnigas mening att bliva så höga, att någon be-

sparing i kontrollutgifter icke syntes stå att vinna genom en övergång till råsockerbeskattning.

En av förenämnda reservanter inom kontrollstyrelsen, överingenjören K. E. Arnell, har i sin reservation anfört, bland annat, att på grund av förluster vid raffineringen, vilka förluster vid ett raffinaderi beräknats till $\frac{1}{2}$ —1 procent, rendementsbestämningarna komme att överstiga det verkliga utbytet av raffinad och att sålunda staten och icke fabrikanten komme att tillförsäkras en dold premie genom den bristande överensstämmelsen mellan rendement och faktiskt utbyte. Härjämte har överingenjören Arnell uppgivit, att de sakkunnigas beräkning av kostnaderna för analyser vore missvisande, då analyserna borde kunna omfatta generalprov från exempelvis tvåtusen säckar samt utföras å statens egna laboratorier eller å av kommunerna underhållna kemiska stationer, varigenom analyskostnaderna kunde nedbringas till ett belopp av högst femtusen kronor.

Med anledning av de uttalanden till förmån för en råsockerbeskattning, som sålunda lämnats, hava byråchefen Thulin och ingenjören Stjerna tillhandahållit utskottet en av dem upprättad promemoria angående införande av råsockerbeskattning, vilken återfinnes såsom *bilaga* till detta betänkande.

De i berörda promemoria anförda skälen mot införande av en råsockerbeskattning har utskottet funnit övertygande. Den omständigheten, att förhållandet mellan vid analys fastställt rendement och faktiskt utbyte vid raffinad icke är konstant, måste medföra, att en skatteberäkning, grundad på rendementsbestämning, blir otillförlitlig och kan utnyttjas i tillverkarens intresse. Icke heller synes en övergång till råsockerbeskattning kunna med säkerhet beräknas medföra några avsevärda besparingar i kontrollkostnaderna.

Då utskottet icke ansett någon ändring böra äga rum i gällande beskattningsform, har utskottet haft att taga ställning till frågan om en omläggning av produktionskontrollen i syfte att nedbringa kontrollkostnaderna. Genom de i propositionen föreslagna bestämmelserna torde mycket avsevärda besparingar i kontrollkostnaderna kunna göras, vilka besparingar av de sakkunniga beräknats till omkring tre fjärdedelar av kostnadernas nuvarande belopp. På de skäl, som anförts av föredragande departementschefen, har det syntes utskottet, som om kontrollens effektivitet icke skulle komma att äventyras genom införande av ett fakturakontrollsystem. Under framhållande av vikten utav en omedelbar reduktion av de med nu fungerande kontrollsystem förenade kostnaderna

Förenklingar
i kontroll-
systemet.

har utskottet därför icke tvekat att ansluta sig till den i propositionen föreslagna omläggningen av kontrollen.

Det vill likväl synas som om, även med de väsentliga besparingar fakturakontrollen bereder, de kontrollkostnader, staten skulle komma att vidkännas, bleve stora i förhållande till den föreliggande risken för undansnillande av skatt. Bland de skäl, som anförts till förmån för fakturakontrollsystemet, har utskottet velat återropa ett särskilt, nämligen den gynnsamma förutsättning för en övergång till en sådan beskattning, som ligger däri, att sockertillverkningen inom landet är koncentrerad till två väl organiserade och solida bolag, vilkas ställning till det allmänna innebär garanti för att icke med bolagens begivande någon skatt svikligen undandrages staten. Detta skäl, som utskottet ansett förtjäna synnerligt beaktande, synes emellertid hava bort giva anledning till en närmare undersökning av möjligheten och lämpligheten av att redan nu övergå till en beskattning, som i huvudsak grundade sig på tillverkarens bokföring rörande tillverkning och försäljning. Såvitt utskottet haft tillfälle att undersöka, har icke något bärande skäl kunnat anföras mot en sådan anordning, varigenom kontrollen komme att än mer smidigt anpassas efter rådande förhållanden. Genom en dylik ytterligare förenkling av kontrollen böra kostnaderna för densamma kunna nedbringas till ett minimum. Utskottet har därför ansett angeläget, att, i den mån erfarenheterna från tillämpningen av fakturakontrollen lämna stöd härför, möjligheterna för ett ytterligare förbilligande av kontrollsystemet undersökas och att de förenklingar i detsamma, som därvid befinnas möjliga, verkställas.

I anslutning till vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 182, i vad densamma hänvisats till bevillningsutskottet, antaga ovan införda förslag till förordning angående beskattning av socker.

Stockholm den 2 maj 1922.

På bevillningsutskottets vägnar:

HERMAN FLEMING.

Närvarande: herrar friherre Fleming, Gustaf Nilsson, Antonsson, K. A. Nilson, Rosén, Boman, Bårg i Katrineholm, Jönsson i Boa, Lithander, Johansson i Kälkebo, Henrikson, Alexis Björkman, Leander, Ericsson i Obergå, Wahl, Uddenberg i Karlskoga, Lövgren i Nyborg och Granath.

*Bilaga.***P. M. angående införande av en råsockerbeskattning.**

Till en början må framhållas, att, i motsats mot vad doktor Arnell i sin reservation framhållit, förhållandet mellan rendementsbestämningen i råsockret och utbytet av raffinad icke är konstant. Det kan växla inom rätt vida gränser, beroende på isynnerhet råsockrets sammansättning och beskaffenhet i övrigt. Skulle invertsocker förekomma, något som ej sällan är fallet i importerat socker, blir svårigheten att på förhand genom analys bestämma det verkliga utbytet särdeles stor. Den vanliga metod, efter vilken rendement vid invertsockerhaltigt råsocker beräknas, giver vid en liten halt av invertsocker en premie åt raffinadören, under det att, då denna halt är relativt stor, det motsatta förhållandet äger rum. I senare fallet särskilt kunna inga beräkningar med någon säkerhet anställas över utbytet och således ej heller rendementsbestämningen tillmätas något avgörande värde.

Även i avseende å raffinoshaltigt råsocker stämma rendements- och utbytestal dåligt överens, i det dessa senare vanligen ligga under de förra.

Men också raffinadens kvalitet kan inverka på resultatet. Tillverkas sämre sockersorter och raffinad av underlägsen kvalitet (exempelvis s. k. nödfallsraffinad) blir tydligen förhållandet mellan rendement och utbyte ett annat, än om raffinad av fullgod kvalitet framställes. I praktiken hava i själva verket observerats avvikelser mellan rendements- och utbytestal av ända till 3 procent. Dessutom må framhållas, att sirapsskatteförhållandena i och för sig omöjliggöra rendementets användande såsom grund för en sockerbeskattning.

Enär sålunda det genom analys erhållna rendementet än överstiger än understiger, ibland i väsentlig grad, det verkliga utbytet, blir ett beskattningssystem, grundat på rendementet, från säkerhetssynpunkt alldeles otillfredsställande.

Vid en tillämpning av systemet bleve emellertid ofrånkomligt trots de stora svårigheterna härför att vid fastställande av raffinadutbytet räkna med en viss marginal, vilken ej finge tagas snävare än att den vore användbar även under medelmåttligt goda förhållanden i avseende på råsockrets beskaffenhet, raffinadens kvalitet m. m. Man finge sålunda med ledning av den visserligen bristfälliga erfarenhet, som står till buds, fastställa en viss maximigräns såsom grund för skatteberäkningen. Förhållandena skulle då utveckla sig i samma riktning som förut skedde vid råvarubeskattningen, om än ej i så utpräglad grad, och den omedelbara följden skulle bliva, att tillverkarna inrättade sig för att utnyttja marginalen till statens förfång, alldeles såsom fallet var med den gamla betbeskattningen, då också ett visst sockerutbyte måste på förhand fastställas och en marginal lämnas åt tillverkarna på grund av växlande förhållanden och okända faktorer.

I sockerbeskattningskommittérades utredning av år 1904 anföres: »Om utländskt råsocker eller socker, som annorstädes tillverkats, införes i fabriken, invecklas vid detta system än mera beräkningarna. Vid olika skattesatser kan slutligen bestämmandet av rendementet giva anledning till någon premie.» En auktoritet på sockerkontrollens område, överingenjören A. G. Ekstrand, uttalade i ett anförande i Kungl. Lantbruksakademien den 20 februari 1905: »Men även med denna ganska besvärliga kontroll lider systemet av en principiell svaghet, nämligen att raffinadrendementet beror på vissa förutsättningar, som ej alltid hålla streck, så att raffinaderierna hava möjlighet att utvinna mera raffinad än som beräknats och alltså kunna göra sig en premie. Vid export av raffinad skall råsockerskatten på motsvarande parti råsocker restitueras, vilket här lika väl som vid betskatten kan medföra en exportpremie.»

Beträffande kostnaden för en råsockerbesättning och därmed sammanhängande förhållanden har doktor Arnell icke angivit någon kostnad för utförande av de talrika analyserna. Enligt hans mening skulle statliga laboratorier och kemiska stationer utföra analyserna, och han föreslår, att proven uttagas ur partier à 2,000 säckar.

Så lätt torde emellertid denna angelägenhet icke låta sig avfärda. På grund av den oerhörda vikten av såväl provtagningar som analyser måste dessa ägnas en synnerlig uppmärksamhet. Före den stora sockerbolagsfusionen, då de olika bolagen köpte socker av varandra och råsockerfakturorna voro av mycket större vikt än nu är fallet, överstego sockerpartierna icke 500 säckar. Och större partier vore vid en statskontroll icke tillrädligt att använda. Vad analysernas utförande beträffar, är detta en ömtålig fråga. En analysering är alltid underkastad inverkan av många felkällor, och i praktiken har det visat sig svårt att få samstämmiga analyser. Det torde därför vara uteslutet, att endast en enda analys finge vara utslagsgivande, när det gällde en så viktig sak som statens utkrävande av skatt. Reklamationer bleve med säkerhet mycket vanliga. Dubbel analys måste som kontroll städse utföras. Om nu den årliga sockerkonsumtionen antages till 140,000 ton, räknat i råsocker, bleve med hänsyn till ovanstående ej mindre än 5,000 analyser per kampanj nödvändiga. Före kriget debiterade ett laboratorium i Landskrona sex kronor per analys.